

นรินทร์ ยิ้มจอหอ, วัชรวิ แก้วนอกเขา, สหภาพ พูลเกษตร, ทวี พิมพ์พันธ์, สุรเชษฐ์ ท่าเสม็ด, ธนพล หวังธีระประเสริฐ
ทีมประเมินสถานการณ์สาธารณสุข (Situation Awareness Team: SAT) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 27 ระหว่างวันที่ 5 – 11 กรกฎาคม 2558 ทีมประเมินสถานการณ์สาธารณสุข กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. ผู้ป่วยโรคคอตีบเสียชีวิต 1 ราย จังหวัดพังงา พบผู้ป่วยเด็กชาย ชาวพม่า อายุ 2 ปี ไม่มีประวัติการรับวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ อาศัยอยู่ในที่พักคนงานบ้านบางเนียง หมู่ที่ 5 ตำบลคึกคัก อำเภอดงทับปด ร่วมกับบิดา-มารดา และคนงาน 15 คน 14 วันก่อนป่วยไม่มีประวัติการเดินทางออกนอกพื้นที่ เริ่มป่วยในวันที่ 26 มิถุนายน 2558 ด้วยอาการมีไข้ ไอเสียงก้อง 2 วันต่อมา มีเสมหะรับประทานได้น้อย วันที่ 30 มิถุนายน 2558 อาการไม่ดีขึ้น มารดาจึงพาไปรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและคลินิกแห่งหนึ่งในตำบลคึกคัก วันที่ 3 กรกฎาคม 2558 ผู้ป่วยมีอาการซีด มารดาจึงพาผู้ป่วยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต สัญญาณชีพแรกพบ พบมีไข้สูง 38.7 องศาเซลเซียส ชีพจร 157 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 40 ครั้งต่อนาที ความอิ่มตัวของออกซิเจนในเลือดเท่ากับร้อยละ 85 มีอาการเหนื่อยหอบ พบคอขาวและแผ่นฝ้าที่ทอนซิลทั้ง 2 ข้าง ตรวจปอดได้ยินเสียงหายใจเข้าลดลง แพทย์วินิจฉัยโรคคอตีบ ให้การรักษาแบบประคับประคองอาการ แล้วส่งต่อไปยังโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต แรกพบไม่รู้สึกลำบาก รุนแรงตาขยาย 3 มิลลิเมตร ผู้ป่วยหายใจลำบากมีอาการซีดเขียว วัดอุณหภูมิได้ 36 องศาเซลเซียส ชีพจร 203 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 36 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิต 86/62 มิลลิเมตรปรอท ผลตรวจเอนไซม์กล้ามเนื้อหัวใจสูง (CK-MB =187 u/L ค่าปกติต่ำกว่า 24 u/L) แพทย์ใส่ท่อช่วยหายใจ และมีอาการเลวลงอย่างรวดเร็ว วัดความดันโลหิตไม่ได้ แพทย์จึงทำการช่วยฟื้นคืนชีพ แต่ผู้ป่วยเสียชีวิตเวลา 16.15 น. แพทย์ได้เก็บตัวอย่างจากลำคอส่งตรวจที่ห้องชันสูตรของโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต และส่งตรวจ ณ สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ผลพบเชื้อ *Corynebacterium diphtheriae* ชนิดสร้างสารพิษ (Toxigenic strain) ผู้ป่วยคลอดที่โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต อาศัยในที่อำเภอดงทับปด จังหวัดภูเก็ต แล้วย้ายไปที่พักคนงานบ้านบางเนียง ตำบลคึกคัก อำเภอดงทับปด จังหวัดพังงา เมื่อเดือนมีนาคม 2558 ซึ่งมีคนงานในที่พักเดียวกัน 18 คน มีห้องพัก 3 ห้อง ผู้ป่วย

พักร่วมกับบิดา-มารดาและคนงาน 7 คน ซึ่ง 5 คน เป็นคนงานเข้าใหม่เมื่อต้นเดือนมิถุนายน 2558 เดินทางมาจากจังหวัดกระบี่ 4 คน และจากเมืองทวาย ประเทศพม่า 1 คน การรับประทานอาหารจะรับประทานแยกกันแต่ดื่มน้ำร่วมกันโดยใช้แก้วน้ำเดียวกัน

ทีมสอบสวนโรคดำเนินการเก็บตัวอย่าง Throat swab ผู้สัมผัสใกล้ชิดพบ 74 ราย เป็นผู้สัมผัสร่วมบ้านในที่พักคนงานบ้านบางเนียง รวมบิดา-มารดา 17 ราย เพื่อนบ้านที่มักจะมาเล่นกับผู้ป่วย 3 ราย ที่พักคนงานบ้านคึกคักซึ่งเป็นคนงานที่ทำงานร่วมกัน 14 ราย เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคึกคัก 2 ราย แพทย์ในคลินิกที่ผู้ป่วยไปรักษาเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 จำนวน 1 ราย ญาติผู้ป่วย 4 ราย คนงานที่อำเภอดงทับปด 6 ราย เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลกลาง 16 ราย เจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลวชิระภูเก็ต 11 ราย และดำเนินการค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมจากนิยามผู้ป่วยที่มีอาการไอ เจ็บคอ คอแดง หรือได้รับการวินิจฉัยทอนซิลอักเสบ/คอหอยอักเสบ หรือตรวจพบแผ่นฝ้าขาวปนเทา เข้ารับการรักษา ณ โรงพยาบาลดงทับปด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลคึกคัก หรือในที่พักคนงานก่อสร้าง ตั้งแต่วันที่ 15 มิถุนายน - 10 กรกฎาคม 2558 รวม 39 ราย เก็บตัวอย่าง Throat swab ผู้สัมผัสนอกโรงพยาบาล และผู้ป่วยตามนิยามทุกราย ส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 84 ราย พบ *Corynebacterium amycolatum* ซึ่งเป็นแบคทีเรียไม่ก่อโรคคอตีบ 2 ราย ส่วนอีก 82 รายไม่พบเชื้อ ทุกรายได้รับยา Roxithromycin (150 มิลลิกรัม) ในผู้ใหญ่ และ Erythromycin ชนิดน้ำในเด็กติดต่อกันนาน 7 วัน ส่วนเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลได้รับยา Azithromycin (500 มิลลิกรัม) รับประทานวันละครั้ง ติดต่อกัน 3 วัน และให้วัคซีนป้องกันโรคคอตีบ

จังหวัดพังงาดำเนินการ MOP UP วัคซีนในประชากรตำบลคึกคักทั้งคนไทยและแรงงานต่างด้าว ในวันที่ 9-10 กรกฎาคม 2558 จำนวน 6,088 ราย ทีมสอบสวนโรคดำเนินการสำรวจความครอบคลุมวัคซีนป้องกันโรคคอตีบ ในกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี รอบที่พักคนงานบ้านบางเนียงจำนวน 45 ราย พบเด็กที่ได้รับวัคซีน

ครบตามเกณฑ์ร้อยละ 66.67 (เด็กไทย 92.59% และเด็กพม่า 16.67%) แต่มีผู้ที่ได้รับวัคซีน DPT ครบอย่างน้อยเข็มที่ 3 (ซึ่งน่าจะภูมิคุ้มกันป้องกันโรคได้) ร้อยละ 84.44 (เด็กไทย 100% และเด็กพม่า 61.11%) ซึ่งจากการสำรวจพบว่าเด็กพม่าที่อาศัยอยู่นอกที่พักคนงานได้รับวัคซีนครบตามเกณฑ์หรือวัคซีน DPT เข็มที่สามมากกว่าเด็กในที่พักคนงาน

2. ไข้หวัดหลังแอนโธrax 1 ราย พบผู้ป่วยเสียชีวิตเป็นชายไทย อายุ 26 ปี พลทหารผลัด 1/58 ศูนย์ฝึกทหารนาวิกโยธิน ตำบลสตึก อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีภูมิลำเนาอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผู้ป่วยไม่มีโรคประจำตัว เริ่มป่วยวันที่ 3 กรกฎาคม 2558 มีอาการไข้ เหนื่อย อาเจียน ถ่ายเหลว ไม่ได้ไปพบแพทย์ วันที่ 5 กรกฎาคม 2558 อาการไม่ดีขึ้น ไข้สูง ถ่ายเหลว ปวดศีรษะ หนาวสั่น อาเจียน เหนื่อยหอบ เพื่อนนำส่งกองพันพยาบาลนาวิกโยธิน และถูกส่งต่อไปโรงพยาบาลสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ เวลา 10.00 น. ผลการตรวจความสมบูรณ์ของเม็ดเลือดพบ 5,800 เซลล์ต่อลูกบาศก์ มิลลิเมตร ความเข้มข้นของเลือด ร้อยละ 45, เกล็ดเลือด 13,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์ มิลลิเมตร ความดันโลหิต 105/70 มิลลิปรอท ชีพจร 100 - 120 ครั้งต่อนาที ต่อมาเวลา 13.00 น. มีอาการปวดท้อง กระสับกระส่าย เวลา 14.00 น. ผู้ป่วยเสียชีวิต แพทย์วินิจฉัย Sudden dead และผลการเพาะเชื้อในเลือด พบ gram negative diplococci แพทย์สงสัยไข้หวัดหลังแอนโธrax เก็บตัวอย่างส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ พบเชื้อ *Neisseria meningitidis* serogroup Y ในช่วง 10 วันก่อนป่วยไม่มีประวัติเดินทางออกนอกพื้นที่ มีประวัติที่สาวจากกรุงเทพเดินทางมาเยี่ยม 1 ครั้ง ไม่ทราบประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับชาวต่างชาติ

ข้อมูลเพิ่มเติมในเบื้องต้น พบมีผู้สัมผัสใกล้ชิดกับผู้เสียชีวิตระหว่างที่อยู่ศูนย์ฝึกทหารใหม่เกล็ดแก้ว อำเภอสัตหีบ 10 ราย ที่ได้ย้ายเข้าสังกัดฐานทัพเรือกรุงเทพฯ ไปรักษาที่โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2558 จำนวน 4 ราย (แพทย์วินิจฉัย Acute pharyngitis 1 ราย อีก 3 ราย เป็น Pneumonia) และวันที่ 8 กรกฎาคม 2558 มารับการรักษาอีก 6 ราย แพทย์วินิจฉัย URI 4 ราย tonsillitis 1 ราย และ R/O meningitis 1 ราย (มีอาการชัก และขณะนี้เข้ารักษาที่ห้อง ICU),

เจ้าหน้าที่พยาบาลหน่วยควบคุมโรคติดเชื้อเก็บตัวอย่าง Nasopharyngeal swab และเก็บตัวอย่างน้ำไขสันหลังส่งตรวจอยู่ระหว่างการตรวจทางห้องปฏิบัติการ มีการคัดกรองผู้สัมผัสเพิ่มจำนวน 20 ราย และมีการเก็บ Nasopharyngeal swab จำนวน 20 ตัวอย่าง ส่งตรวจที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ในวันที่ 10 กรกฎาคม 2558 ผลการตรวจไม่พบเชื้อ

ทีม SRRT อำเภอสัตหีบ ได้สำรวจสิ่งแวดล้อมในค่าย พบว่า ทหารมีการฝึกหนัก การอยู่ในค่ายรวมกันใช้สิ่งของร่วมกัน สุกบุห่มรวมเดียวกัน ใช้แก้วนํ้าร่วมกัน ตลอดจนการปฏิบัติตนในการรักษาสุขวิทยาส่วนบุคคลและสุขลักษณะโดยรวมเอื้อต่อการรับเชื้อ และแพร่เชื้อไปให้แก่ผู้สัมผัสใกล้ชิดได้ง่าย และมีการค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติม พบผู้สัมผัสผู้ป่วยซึ่งเป็นพลทหารผลัด 1/58 ที่ศูนย์ฝึกทหารใหม่ ตำบลบางเสร่ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม - 2 กรกฎาคม 2558 มีผู้สัมผัสรวมกองร้อยเดียวกันจำนวน 150 นาย (วันที่ 3 กรกฎาคม 2558 แยกย้ายไปตามหน่วยต่างๆ ทั่วประเทศ) มีครูฝึก และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลความเป็นอยู่ที่กองร้อย จำนวน 8 นาย กองร้อยที่ศูนย์ฝึกนาวิกโยธินมีผู้สัมผัสใกล้ชิดในกองร้อยเดียวกัน 168 นาย แพทย์ พยาบาลและเจ้าหน้าที่ให้การดูแลรักษาพยาบาล จำนวน 20 คน ผู้สัมผัสในครอบครัวของผู้ป่วย 6 คน จึงได้สุ่มเก็บตัวอย่างในผู้สัมผัสใกล้ชิดที่ในขณะที่ทำให้การดูแลผู้ป่วย และนำส่งสถานพยาบาล 2 ราย และเก็บ Nasopharyngeal swab ได้ง่าย ยาปฏิชีวนะ (ขนาด 500 มิลลิกรัมชนิดรับประทานทันที) ให้แก่ผู้สัมผัสที่สามารถติดตามได้จำนวน 271 คน พลทหารกองร้อยนั้น และเจ้าหน้าที่จำนวน 166 นาย ครอบครัวของผู้ป่วย 6 คน พลทหาร และเจ้าหน้าที่อีกกองร้อย 59 คน (109 คน ที่ต้องติดตามให้ได้รับยา) แพทย์ พยาบาล SRRT จำนวน 40 คน และให้คำแนะนำถึงวิธีการปฏิบัติตนแก่พลทหารกำลังพล ให้เฝ้าระวังหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงต่อการเกิดโรค หากมีอาการไข้หรือผิดปกติให้รีบไปพบแพทย์ทันที ให้กองร้อยดำเนินการทำความสะอาดที่พักเรือนนอน ห้องนํ้า บริเวณอาบนํ้า นํ้าที่นอนออกตากแดดทั้งหมด เปิดประตูหน้าต่างเพื่อทำการทำลายเชื้อ หน่วยทหารได้จัดหา นํ้ายาฆ่าเชื้อโรค ตัวยาคลอโรไซลีนอล ทำความสะอาดห้องนํ้า พื้น ลูกบิดประตู ก๊อกต่าง ๆ กองพันพยาบาลได้รับมอบหมายให้เฝ้าระวังดูแลติดตามผู้สัมผัสไปจนถึงวันที่ 16 กรกฎาคม 2558